

รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาจุดหมายปลายทาง ทางการท่องเที่ยวซ้ำในจังหวัดนครปฐมและพื้นที่เชื่อมโยง

Tourism patterns in tourist attractions for the development of revisit tourism destinations in Nakhon Pathom province and its linkage areas

นิพล เชื้อเมืองพาน¹ และพิมพ์ชนก มุลมิตร์²

Nipon Chuamuangphan¹ and Pimchanok Mulmit²

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศึกษาบริบทและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐมตามปัจจัยทางการท่องเที่ยว 2) ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวซ้ำในจังหวัดนครปฐมและพื้นที่เชื่อมโยง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative method) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อยกับผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว จากนั้นนำข้อวิจัยมาวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น และการอภิปรายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางการท่องเที่ยวที่โดดเด่นของจังหวัดนครปฐม คือ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัด ตลาดโบราณสวนเกษตร และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจในการเดินทางมาเยือนแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด และเกิดความอยากกลับมาเยือนพื้นที่อีก ทั้งนี้ผลมาจากความหลากหลายของทรัพยากรในพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันในแต่ละฤดูกาลท่องเที่ยว อีกทั้งเกิดความสอดคล้องกับแนวคิดในการสร้างการมีส่วนร่วมให้นักท่องเที่ยว ดังที่เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อันนำไปสู่รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวซ้ำ

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University, Thailand; e-mail : niponphan@yahoo.com

²คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University, Thailand; e-mail : neopimm@hotmail.com

จากข้อค้นพบสรุปได้ 3 รูปแบบดังนี้ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนในชุมชนท้องถิ่นเชิงวัฒนธรรม 2) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและจิตวิญญาณ ทั้งนี้จากข้อวิจัยและข้อค้นพบสามารถนำไปสู่การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวนำร่องด้านการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงศาสนาและพัฒนาจิตวิญญาณ และการพัฒนาต่อยอดแหล่งเกษตรสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรสุขภาพ และสามารถนำความสนใจแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างดี

คำสำคัญ (Keywords) : พฤติกรรมนักท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวซ้ำ, รูปแบบการท่องเที่ยว

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study tourists behaviors in Nakhon Pathom Province and 2) find out tourism patterns for the development of revisit tourism destinations in Nakhon Pathom province and its linkage areas. The research applied qualitative method by using in-depth interview and focus group for stakeholders in tourism management in the province. The data then were analyzed by contents analysis and also descriptive explanation.

The study found that the tourism destination in the province had potentially good and reasonable for its potential in: 1) accessibility; 2) attractions; 3) activities; 4) amenities and 5) accommodations. However, some factors, such as amenities needed to be improved to reach the stand requirement of tourist and safety is quite importance among tourism. Moreover, accommodations had variety, but it seemed not outstanding as it was not met local identity. For the tourism patterns, the research found that the 3 patterns for revisit tourism that composed; 1) leisure tourism in local community, 2) agrotourism and 3) spiritual tourism. The recommendation from the finding mentions that the spiritual tourism, such as superstition tourism is an interesting one of the pattern among the visitor visiting Nakhon Patom province. Moreover, agrotourism is another important choice of revisit tourists to gain their new experience in agriculture, local culture and health tourism.

Keywords : tourist behavior, revisit tourism, tourism patterns

บทนำ (Introduction)

การท่องเที่ยว นับว่าเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อันสอดคล้องกับ Bramwell and Sharpley (Bramwell & Sharpley, 2008) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อการพัฒนาสังคม ชุมชน เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมว่าช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมตลอดจนการเปิดมุมมองของนักท่องเที่ยวด้วยกัน ทั้งนี้ยังสัมพันธ์กับองค์การการท่องเที่ยวโลก (United World Tourism Organisation- UNWTO) ที่ได้พยากรณ์ไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2563 จะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ จำนวน 1,600 ล้านคน เดินทางมายังภูมิภาคเอเชียตะวันออก และแปซิฟิก (Pacific) และกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Department of Tourism, 2011: 5) และโดยเฉพาะประเทศไทยที่ใช้การท่องเที่ยวในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจ จึงถือว่าเป็นสัญญาณในเชิงบวกกับการท่องเที่ยวในประเทศไทย และจากสถานการณ์นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย พบว่า จากปี พ.ศ. 2552 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 14,149,814 คน และเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2554 เป็น 19,203,047 คน จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2558 เพิ่มจำนวนเป็น 29,881,091 คน และยังคงเพิ่มจำนวนอย่างต่อเนื่อง (Department of Tourism, 2013: 1) และจากเว็บไซต์ของการท่องเที่ยว (www.tourism.go.th) ซึ่งส่งผลต่อการปรับตัวในการรองรับเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในทิศทางเพื่อความยั่งยืน ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การสร้างเสริมรูปแบบการท่องเที่ยว การจูงนำเที่ยว ตลอดจนการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการรองรับการท่องเที่ยวตามปัจจัยทางการท่องเที่ยว (Holden, 2008) จำเป็นต้องมีความตระหนักถึงความเป็นไปได้และความสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และการวางแผนเพื่อการพัฒนาและการให้ความสำคัญกับกลุ่มนักท่องเที่ยว

จากความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยวในประเทศไทย ได้แก่ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางการเกษตร และอื่น ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น (Wongwanich, 2003) ส่งผลให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งเกิดจากความต้องการของนักท่องเที่ยวและเกิดจากการจัดกิจกรรมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน อาทิ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิต การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ รวมถึงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Sukhothai Thammathirat Open University, 2009) จากความหลากหลายของรูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบัน สามารถสรุปได้ว่าอุปสงค์ของ

การท่องเที่ยวหรือความต้องการของนักท่องเที่ยวมีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งนอกเหนือจาก ความสวยงาม สิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยที่เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามา เยือนแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ปัจจุบันนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะพิจารณารูปแบบของกิจกรรม ท่องเที่ยว การจัดการแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัยจากแหล่งและการท่องเที่ยว คุณภาพและการ บริการที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อใช้ในการตัดสินใจเดินทางไปเยือนแหล่งท่องเที่ยว ต่าง ๆ เป็นสำคัญ (Tourism Authority of Thailand, 1997, 2001) อันก่อให้เกิดรูปแบบการ ท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative Tourism) หรือความหลากหลายทางการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ปัจจุบันในแหล่งท่องเที่ยวประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว การ บริหารจัดการที่ไม่คำนึงถึงความยั่งยืน รวมทั้งปัญหาจากภายนอก เช่น ความผันผวนทางเศรษฐกิจ ความเชื่อมั่นทางการเมือง ภัยธรรมชาติ ได้มีผลกระทบโดยตรงกับการท่องเที่ยวซึ่งส่งผลกลับไปยัง เศรษฐกิจด้วย หลายฝ่ายจึงมองว่าการนำการท่องเที่ยวมาเป็นตัวขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ เน้นเรื่อง ของเงินอย่างเดียว อาจเกิดวิกฤตต่อชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ (Department of Tourism, 2011) ดังนั้นหลายหน่วยงานได้เพิ่มมุมมองเกี่ยวกับการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคน ในพื้นที่ในฐานะเจ้าบ้าน และนักท่องเที่ยว รวมถึงการหาทางเพิ่มมูลค่าและคุณค่าทางการท่องเที่ยว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวใน ทิศทางที่ยั่งยืน และทำให้เกิดการท่องเที่ยวซ้ำในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

จังหวัดนครปฐมมีพื้นที่ที่มีความโดดเด่นในเรื่องของทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และสถานที่ที่มนุษย์สร้างก่อให้เกิดมรดกมากมาย โดยเฉพาะวัฒนธรรม วิถี การดำรงชีวิตและสถาปัตยกรรม ในปัจจุบันจังหวัดนครปฐมมีชื่อเสียงเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้ง ธรรมชาติของแม่น้ำ เกษตร และแหล่งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตและสถาปัตยกรรม จนเกิดกิจกรรม ท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัด ทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เกิดขึ้น (Nakhonpathom Governor's Office, 2014 : online) มีรายได้จากการท่องเที่ยว แต่ในทาง กลับกันได้มีผลกระทบทางด้านลบเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวทั้งเรื่องของการทำลายทรัพยากร ท่องเที่ยว ค่าครองชีพที่สูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวิถีชีวิต และโดยเฉพาะการ ขาดการเรียนรู้และขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่ในฐานะ เจ้าบ้าน เพื่อตอบสนองความต้องการการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปจึงจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษา วิเคราะห์ศักยภาพและรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐมเพื่อพัฒนาจุดหมาย ปลายทางการท่องเที่ยวซ้ำในจังหวัดนครปฐมและพื้นที่เชื่อมโยง และเพื่อการบริหารจัดการแหล่ง ท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ และให้ประสบการณ์ของการท่องเที่ยวตามความต้องการ

ของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มอย่างชัดเจนควบคู่ไปกับการกำหนดวิธีการหรือรูปแบบการพัฒนา และจัดการเขตท่องเที่ยวในจังหวัด ให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการเดินทางท่องเที่ยวซ้ำ ทั้งยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยว และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างชุมชนเน้นการพัฒนาควบคู่กับการอนุรักษ์และสร้างแหล่งเรียนรู้แลกเปลี่ยนระหว่างนักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือนกับชุมชนในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดนครปฐม เพื่อเป็นประโยชน์และสร้างรูปแบบการเรียนรู้ทางการท่องเที่ยวร่วมกัน กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาศึกษาบริบทและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐมตามปัจจัยทางการท่องเที่ยว
2. ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวซ้ำในจังหวัดนครปฐมและพื้นที่เชื่อมโยง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย วิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐม เช่น กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวหรือเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว กลุ่มคนในพื้นที่ ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นตัวแทนการศึกษา กลุ่มคนนอกพื้นที่ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ดำเนินการศึกษาบริบทจังหวัดในพื้นที่ศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งทางกายภาพ และข้อมูลในมิติทางสังคมและวัฒนธรรมของพื้นที่ ข้อมูลทางกายภาพจะอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยอ้างอิงจากการเก็บข้อมูลภาคสนามประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลทางภูมิสารสนเทศ เพื่อให้ทราบถึงสภาพทางกายภาพโดยรวมของพื้นที่เพื่อเชื่อมโยงพัฒนาการของพื้นที่ในอดีตและสภาพพื้นที่และชุมชนในปัจจุบัน โดยใช้แบบประเมิน ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวตามปัจจัยทางการท่องเที่ยว 5 ด้าน คือ 1) การเข้าถึง 2) จุดดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว 3) กิจกรรมท่องเที่ยว 4) สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว และ 5) ที่พัก

ระยะที่ 2 ศึกษากิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ตามศักยภาพของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่จริง (ศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวในที่นี้หมายถึงทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ

ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณี) ร่วมกับชุมชนเพื่อวิเคราะห์รูปแบบการท่องเที่ยวที่แท้จริงในชุมชน โดยการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบประชุมกลุ่มย่อย และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับหน่วยงานภายในแหล่งศึกษารวมถึงประเด็นข้อคิดจากการประชุมชุมชน และแบบสังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นหรือ เนื้อหา โดยการจำแนกถ้อยคำหรือข้อความที่กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น แล้วนำมาตีความ สังเคราะห์ และวิเคราะห์ด้วยหลักและเหตุผลสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย อภิปรายถึงข้อเท็จจริงที่ค้นพบตามสภาพการ และประเด็นสำคัญ เพื่อตอบคำถามการศึกษา

ผลการวิจัย (Research Results)

1. **ด้านบริบทจังหวัด** พบว่าบริบทชุมชนแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐมภาพรวมมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายกระจายตามพื้นที่ ดังนี้

1.1 อำเภอบางเลนและอำเภอดอนตูมเป็นชุมชนโบราณมีทั้งชุมชนจีน ชุมชนมอญ ชุมชนลาวครั้งที่วิถีชีวิตเรียบง่าย มีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นตลาดโบราณ อาทิ ตลาดบางหลวง ร.ศ. 112 ตลาดน้ำ วัดลำพญา ตลาดเก่า ก๊กพระยา ตลาดน้ำทุ่งบัวแดง และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นชาติพันธุ์ลาวคัง ซึ่งนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิต และชาติพันธุ์

1.2 ในแหล่งท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอำเภอนครชัยศรี ส่วนใหญ่เป็นชุมชนที่มีวิถีชีวิตผูกพันกับวัดและประกอบอาชีพเกษตรกรรม อีกทั้งบริเวณอำเภอนครชัยศรียังเป็นที่ตั้งของรีสอร์ทและที่พักจำนวนมากเนื่องจากมีสภาพธรรมชาติที่สวยงามและยังมีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ที่สะท้อนวิถีชีวิตดั้งเดิมไว้หลายแห่ง โดยมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญดังนี้ คือ วัดลานตากฟ้า ชุมชนแหลมบัว ตลาดน้ำวัดกลางคูเวียง ภูตแลนด์เมือง วัดศิระทอง วัดบางพระ พิพิธภัณฑ์หุ่นขี้ผึ้ง ตลาดท่านา พิพิธภัณฑ์ วิถีชีวิตชาวนาไทย ทำให้มีลักษณะการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์

1.3 ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวอำเภอพุทธมณฑล แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย พุทธมณฑล พิพิธภัณฑ์ภาพยนตร์ไทย สวนสมุนไพรสิริรุกชาติ ถนนอุทยาน และคลองมหาสวัสดิ์ ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิถีชีวิต

1.4 บริบทชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวอำเภอสามพราณยังคงเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตทางการเกษตร และมีความเชื่อมต่อกับศาสนา และยังมีตลาดน้ำที่สำคัญที่ขายผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร และอาหารท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม โดยมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญดังนี้ วัดไร่ขิง ชุมชนคลองลัดอีแพ้น พิพิธภัณฑสถานบ้านวัดท่าพุท ตลาดน้ำคลองจินดา อันส่งผลเกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศาสนา

1.5 บริบทชุมชน ในแหล่งท่องเที่ยวอำเภอเมืองนครปฐมจะเป็นที่ตั้งที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดนครปฐม คือพระราชวังสนามจันทร์ องค์พระปฐมเจดีย์ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระปฐมเจดีย์ และมีการรวมกลุ่มของชุมชนในการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิม ส่งผลให้การเดินทางท่องเที่ยวในลักษณะประวัติศาสตร์และศาสนา

2.ด้านปัจจัยทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ความสามารถในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และกิจกรรม พบว่าปัจจัยการท่องเที่ยวที่โดดเด่น คือ มีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วัด ตลาดโบราณ สวนเกษตร และพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น นอกจากนี้ปัจจัยด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว พบว่าแหล่งท่องเที่ยวตามอำเภอต่าง ๆ ส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงได้สะดวก มีป้ายบอกทาง และมีรถสาธารณะผ่าน มีเพียงบางแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถใช้รถยนต์ส่วนตัว หรือรถรับจ้างไม่ประจำทาง เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพบว่าแหล่งท่องเที่ยวที่มีที่จอดรถ ห้องน้ำสาธารณะ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ถึงขยะ มีที่นั่งพักผ่อน แต่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ยังขาดป้ายสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว แผ่นผังแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ ทางด้านที่พักพบว่าที่พักที่หลากหลาย ในอำเภอบางเลนและอำเภอดอนตูม พบว่าที่พักเป็นประเภทโฮมสเตย์ตามแหล่งท่องเที่ยวชุมชน เช่น กุลนที โฮมสเตย์ บริเวณตลาดน้ำ วัดลำพญา และบางหลวงเฮาส์ตั้งอยู่ริมคลอง บางหลวง อำเภอนครชัยศรีมีที่พักประเภทรีสอร์ต ริมน้ำนครชัยศรี อาทิ วัลด์แลนด์เมืองไม้ รีสอร์ท บ้านสวนไทโฮมสเตย์เป็นโฮมสเตย์กึ่งรีสอร์ตขนาดเล็กบริเวณตลาดท่านา มีบ้านคลองสวนโฮมสเตย์ บริเวณวัดไร่ขิง ที่พักที่อำเภอสามพราณและอำเภอเมืองมีที่พักประเภทโรงแรมและเกสเฮาส์ ทางด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวพบว่ากิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นการเดินชมวิถีชีวิตและชิมอาหารท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวประเภทตลาดโบราณ กราบบนมัสการพระเกจิอาจารย์ที่สำคัญตามวัดต่าง ๆ ศึกษาดูงานตามสวนเกษตรของชุมชน กิจกรรมนั่งรถชมสวน

3. รูปแบบการท่องเที่ยว พบว่าเกิดรูปแบบการท่องเที่ยว ดังนี้

3.1 รูปแบบเพื่อการพักผ่อนในชุมชนท้องถิ่น ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ และชุมชนคลองลัดอีแพ้น ประกอบด้วย 9 กิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1 ชมนาบัวคุณอุษา นักท่องเที่ยวสามารถพายเรือเก็บและซื้อดอกบัวโดยตรง

กิจกรรมที่ 2 นั่งชมสวนผลไม้และให้ข้อมูลเกี่ยวกับสวนผลไม้

กิจกรรมที่ 3 เรียนรู้วิธีการปลูกกล้วยไม้ และปลูกกล้วยไม้ด้วยตนเอง

กิจกรรมที่ 4 เรียนรู้การแปรรูปข้าวมาทำโลชั่น สบู่ และนำมาปรุงเย็นตาโฟฟักข้าว

กิจกรรมที่ 5 ชมการสาธิตและฝึกทำขนมข้าวตังเรียนรู้วิธีการทำของปัญญาชาวบ้าน

กิจกรรมที่ 6 นั่งรถรางชมวิถีชีวิตชุมชน คลองลัดอีแต่น

กิจกรรมที่ 7 ชมสวนส้มโอ ชื่อตั้งของ อำเภอนครชัยศรี พันธุ์ที่ปลูกมากได้แก่ พันธุ์ขาวน้ำผึ้ง พันธุ์ขาวทองดี และพันธุ์ขาว นิยมปลูกแบบร่องสวน เพราะส้มโอจะขาดน้ำนานไม่ได้

กิจกรรมที่ 8 กิจกรรมที่ไม่ใช้สารอินทรีย์ในการปลูกผักผลไม้

กิจกรรมที่ 9 เลือกซื้อของฝากราคาย่อมเยา เช่น มะนาว ส้มโอ เป็นต้น

3.2 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอำเภอบางเลน จำนวน 4 กิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1 สูดอากาศบริสุทธิ์ยามเช้า ณ ตลาดน้ำพุงบัวแดง พายเรือและถ่ายรูปบัวแดงใกล้ ๆ

กิจกรรมที่ 2 เลือกซื้ออาหารนาชนิด ที่วางจำหน่ายอยู่บริเวณโดยรอบ เช่น เมี่ยงกลีบบัว และรับประทานกาแฟ ณ ร้านกาแฟ เรด โลตัส คาเฟ่ (RED LOTUS Café)

กิจกรรมที่ 3 เรียนรู้ขั้นตอนการอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพรไทย เช่น โมกราชินี สรินธรวัลดี เป็นต้น

กิจกรรมที่ 4 ศึกษาดูงานของกลุ่มเกษตรกรชุมชนแหลมบัว

3.3 การท่องเที่ยวเชิงศาสนาอำเภอเมืองนครปฐม จำนวน 3 กิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1 นมัสการวัดพระปฐมเจดีย์ ขอพรพระร่วงโรจนฤทธิ์ พระคู่บ้านคู่เมือง ของจังหวัดนครปฐมและพระพุทธรูประเสริฐ (พระศิลาขาว) ปางประทานปฐมเทศนา พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เลื่อมใสแก่คนทั่วไป

กิจกรรมที่ 2 นมัสการ พระราหู ที่วัดศรีษะทอง

กิจกรรมที่ 3 นมัสการวัดบางพระ เป็นวัดที่โดดเด่นทางด้าน การสักยันต์ ลงสารากาลันทอง และการลง ฦ หน้าทอง

กิจกรรมที่ 4 นมัสการหลวงพ่อดำวัดไร่ขิง เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย และเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านในละแวก ภายในวัดยังมีการทำบุญสะเดาะเคราะห์ มีการให้อาหารปลาคาร์ฟูดนม ที่เป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

กิจกรรมที่ 5 สักการะพระพุทธรูปยืนปางลีลาขนาดใหญ่ที่มีความสวยงามที่สุด ณ พุทธมณฑล

ทั้งนี้สามารถสามารถสังเคราะห์รูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบดังนี้ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนในชุมชนท้องถิ่น 2) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนา โดยจากข้อค้นพบที่ได้ทางคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวซ้ำ คือ การขยายโอกาสทางการท่องเที่ยวแก่แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อกระจายตัวนักท่องเที่ยวไปพื้นที่เชื่อมโยง ในขณะเดียวกันพบว่านักท่องเที่ยวนิยมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงศาสนาในการกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์และการสร้างคุณค่าทางจิตใจในสถานที่ทางศาสนา

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ศักยภาพทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐมพบว่าแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐมส่วนมากเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เมื่อพิจารณาด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดนครปฐมพบว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภท วัด ตลาดโบราณ พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น รวมถึงประเภทวิถีชีวิตทางการเกษตร เช่น สวนผลไม้ สวนส้มโอ ฟุ้งบัวแดง เป็นต้น

จากการศึกษาศักยภาพตามปัจจัยทางการท่องเที่ยวสามารถอธิบายได้ตามปัจจัยทางการท่องเที่ยว 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ความสามารถในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และกิจกรรมในภาพรวมมีความพร้อมในการรองรับการท่องเที่ยวสอดคล้องกับ Payupwichien (2003) และ Kasikorn Research Center (2012) ที่กล่าวถึงการเดินทางท่องเที่ยวว่าจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวสู่จุดหมายปลายทางท่องเที่ยว โดยเฉพาะปัจจัยด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยว แต่ยังขาดการนำไปสู่กิจกรรมในเชิงการปฏิบัติให้เกิดความแตกต่างและหลากหลายในแหล่งท่องเที่ยวเกิดขึ้น ประกอบกับด้วยปัจจัยด้านการเดินทางที่สะดวกแก่การเข้าถึง เพราะจังหวัดนครปฐมอยู่ใกล้กรุงเทพฯ ทำให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาจากเมืองหลวงเดินทางไปและกลับได้สะดวกสบาย สอดคล้องกับ Tourism Authority of Thailand (2001) ที่กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวในด้านระยะทาง คือ ความได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้ง ที่ใกล้แหล่งชุมชนหลักใหญ่ แต่ในด้านปัจจัยด้านที่พัก

ยังคงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเนื่องจากเป็นสิ่งจำเป็นที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้พักค้างคืน หรือ ท่องเที่ยวในลักษณะนานวันขึ้น และเดินทางมาท่องเที่ยวซ้ำอีกครั้ง

ความต้องการการท่องเที่ยวรูปแบบแบบเที่ยวซ้ำในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนครปฐม อภิปรายได้ว่า ว่านักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติคิดว่ารูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของจังหวัดนครปฐมคือการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน โดยกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชาวไทยนิยมมาเที่ยวซ้ำ คือ การไหว้พระ ทำบุญ ในขณะที่กิจกรรมนักท่องเที่ยวต่างชาติ มาเที่ยวซ้ำ คือ การเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นการมีกิจกรรมที่หลากหลายและการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนในท้องถิ่นสามารถ จะกระตุ้นให้เกิดการมาเที่ยวซ้ำได้ สัมพันธ์กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจะนิยมเที่ยวซ้ำต่อเมื่อมีความพร้อมของชุมชนและแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Authority of Thailand, 1996) และเน้นการสร้างอัตลักษณ์และภาพลักษณ์ที่น่าจดจำในแหล่งท่องเที่ยว ดังที่ Dachum (2013 : online) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรอบแนวคิดสู่แนวทางปฏิบัติ 5 แนวทาง คือ 1) การค้นหาอัตลักษณ์และทำความเข้าใจคุณค่าของวัฒนธรรม 2) การสร้างความโดดเด่นและความแตกต่าง 3) การหยั่งรู้ความต้องการของตลาดในเชิงลึก 4) การเสริมสร้างคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และ 5) การปรับเปลี่ยนกลวิธีในการพัฒนาตลาด เมื่อนำวิธีการนี้มาพัฒนาการท่องเที่ยวจะดึงดูดความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่มาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและสามารถก่อให้เกิดการเที่ยวซ้ำในแหล่งท่องเที่ยวได้ ทั้งนี้จากฐานทรัพยากรท่องเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวสามารถสามารถสังเคราะห์รูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบดังนี้ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนในชุมชนท้องถิ่น 2) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนา โดยจากข้อค้นพบที่ได้ทางคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกิจกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวซ้ำ คือ การขยายโอกาสทางการท่องเที่ยวแก่แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง เพื่อกระจายตัวนักท่องเที่ยวไปพื้นที่เชื่อมโยง ในขณะที่เดียวกับพบว่านักท่องเที่ยวนิยมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงศาสนาในการกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์และการสร้างคุณค่าทางจิตใจในสถานที่ทางศาสนา

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อเสนอแนะในการดำเนินการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาในเรื่องการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวตามความสนใจพิเศษในพื้นที่ เพื่อเพิ่มความหลากหลายในด้านทางเลือกแก่นักท่องเที่ยว

2. ควรศึกษาศักยภาพในการรองรับของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในชุมชน เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งจะเกิดการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในช่วงวันหยุด

3. ควรศึกษาแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มในแหล่งท่องเที่ยวรองในจังหวัดนครปฐม เพื่อกระจายนักท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรมการท่องเที่ยว. (2559). “สรุปรายได้และค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย ปี 2558”. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2559, สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2561, จาก <http://www.tourism.go.th/home/details/11/221/25306>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). “ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทยปี 2555 – 2559.” สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <http://www.tourism.go.th/home/details/11/221/25306>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ปี 2555-2559. กรุงเทพฯ : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). การศึกษาแนวโน้มและทิศทางการท่องเที่ยวไทยในปี 2563 Thai Tourism Scenario 2020. TAT REVIEW. Vol1.No.2 Apr–Jun 2015. กรุงเทพฯ : กองวิจัยการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- _____. (2559). ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋ไม่เหมือนใคร. สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2561, จาก <http://thai.tourismthailand.org/home,2558>
- ภราเดช พยัฆวิเชียร. (2539 เมษายน - มิถุนายน). พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน. จุลสารการท่องเที่ยว. 15(2): 4 – 7 (2546). สรุปการประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. ในสรุปกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศนานาชาติ (หน้า 20). 7-9 มีนาคม 2545. กรุงเทพฯ
- ภูริวัจน์ เดชอุ่ม (2556). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรอบแนวคิดสู่แนวทางปฏิบัติสำหรับประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2560, จาก <https://tcithaijo.org/index.php/sujthai/article/view/15130>
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2552) เอกสารการสอนชุดวิชาทรัพยากรท่องเที่ยวของไทย หน่วยที่ 1-8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช

- วรรณ วรชวณิช. (2546). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2555). “ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทย.” เข้าถึงได้จากท่องเที่ยวข้อมูล <http://www.ksmecare.com/Article/82/28465> สืบค้นวันที่ 10 สิงหาคม 2561.
- สำนักงานจังหวัดนครปฐม. (2557). จังหวัดนครปฐม. สืบค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2561 จาก <http://www.nakhonpathom.go.th/npt/phocadownload/Document/Recapitulate/Recapitulate2558.pdf>
- _____. (2557). ยุทธศาสตร์จังหวัดนครปฐม. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2561, จาก www.nakhonpathom.go.th/news_develop_plan
- Holden, A. (2008) *Environment and Tourism*. New York: Routledge.
- Tourism Authority of Thailand. (2001) *National Ecotourism Action Plan*. Bangkok Conservation Division, Tourism Authority of Thailand (TAT). <http://tourism.go.th> (สืบค้นวันที่ 16/08/2561)

Translated Thai References

- Department of Tourism (2016). Tourism receipts from international tourist arrivals in 2015. Retrieve on 29 January 2016, from <http://www.tourism.go.th/home/details/11/221/25306> [in Thai]
- Dachum, P (2013). Creative tourism development. Retrieve on 21 May 2017, from <https://tci-thaijo.org/index.php/sujthai/article/view/15130> [in Thai]
- _____. (2015). Tourism receipts from international tourist arrivals in 2015. Retrieve on 15 August 2018, from <http://www.tourism.go.th/home/details/11/221/25306> [in Thai]
- Ministry of Tourism and Sports. (2011). Thai tourism strategy 2012 - 2016. Retrieve on 15 August 2018, from <http://www.tourism.go.th/home/details/11/221/25306> [in Thai]
- _____. (2011). *National Tourism Development Master Plan 2012 – 2016*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports. [in Thai]

- Payupwichien, P (2003). Thai sustainable tourism deveoment. 15(2): 4 – 7 (2003)..
Bangkok: Tourism Authority of Thailand [in Thai]
- Tourism Authority of Thailand. (2015). Thai Tourism Scenario 2020. TAT REVIEW.
Vol1.No.2 Apr – Jun 2015. Bangkok: Tourism Authority of Thailand. [in Thai]
- _____. (2516). Discover Thainess 2016. Retrieve on 21 August 2018, from
<http://thai.tourismthailand.org/home> [in Thai]
- Sukhothai Thammathirat Open University, (2009). Thai tourism resources unit 1 - 8.
Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University [in Thai]
- Wongwanich, W. (2003). Tourism Geography. Bangkok: Thammasat University
[in Thai]
- Kasikorn Research Center (2012). Tha potentiality of Health tourism in Thailand.
Retrieve on 10 August 2018, from
<http://www.ksmecare.com/Article/82/28465> [in Thai]
- Nakhonpathom Governor's Office. (2014). Nakhon Pathom. Retrieve on 22 August
2018, from
[http://www.nakhonpathom.go.th/npt/phocadownload/Document/
Recapitulate/Recapitulate2558.pdf](http://www.nakhonpathom.go.th/npt/phocadownload/Document/Recapitulate/Recapitulate2558.pdf) [in Thai]
- _____. (2014). Nakhon Pathom Strategy. Retrieve on 16 August 2018, from
www.nakhonpathom.go.th/news_develop_plan [in Thai]